अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा – नवमी

संस्कृत (2023-24)

समयः - होरात्रयम् **सम्पूर्णाङ्काः - 80**

अवधातव्यम् –

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः। यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमत्रयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखनसमये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

	खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्	10 अङ्काः
1.	**अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-**	
	(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) i. राज्यानि ii. हरियाणाप्रदेशः iii. कुरुक्षेत्रे	2×1=2
	(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) i. हरियाणाराज्यम् अतिलघु राज्यं वर्तते। ii. कुरुक्षेत्रे महाभारतस्य युद्धम् अभवत्। iii. अस्य कृषकाः परिश्रमं कुर्वन्ति।	2×2=4
	(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत । हरियाणाप्रदेशः, हरियाणाराज्यम् छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्रहिताय समुचितः निर्णयः करणीयः।	1

Download from www.MsEducationTv.com

	(द) यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नत्रयम्) i. 'ब' अत्र + एव ii. 'स' लट् लकारः iii. 'द' लघु iv. 'द' प्रथमा	3×1=3
खण्डः 'ख' रचनात्मक-कार्यम्		**10 अङ्काः**
2.	**(क) पत्रलेखनम्** परीक्षाभवनम् तिथिः 22.03.2023 प्रिय मित्र रमेश, सप्रेम नमस्ते। अत्र कुशलं **(1) तत्रास्तु**। अहं स्वविद्यालयस्य **(2) वार्षिकोत्सवं** वर्णयामि। उत्सवस्य अवसरे अस्माकं विद्यालयः **(3) वधूरिव** भूषितः आसीत्। शिक्षानिदेशकः कार्यक्रमस्य (4) मुख्यातिथिः आसीत्। सः कार्यक्रमम् **(5)अतीव** प्रशंसते। गृहे सर्वेभ्यो मम प्रणामः। भवतः मित्रम्, सुरेशः। **(ख) चित्रं दृष्ट्वा रिक्तस्थानपूर्तिः** i. अत्र एकः बालकः **मात्रा** सह आगतः। ii. अस्मिन् चित्रे एकः **वृक्षः** अस्ति। iii. राजमार्गे **एकं** कारयानम् अपि गच्छति। iv. कारयानं **धूम्रं** क्षिपति। v. माता **पुत्रे** स्निह्यति।	5×1=5 5×1=5
खण्डः 'ग' पठित-अवबोधनम्		**24 अङ्काः**
3.	**गद्यांशं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-2 **"स्वर्णकाकः"** इति पाठाद् उद्धृतः। **अथवा** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-8 **"लौहतुला"** इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य गद्यांशस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	1×4=4

Download from www.MsEducationTv.com

4.	**श्लोकं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतश्लोकः पाठ-5 **"सूक्तिमौक्तिकम्"** इति पाठाद् उद्धृतः। **अथवा** प्रस्तुतश्लोकः पाठ-10 **"जटायोः शौर्यम्"** इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	1×4=4
5.	**सूक्त्योः भावार्थलेखनम् :-** प्रदत्तसूक्तिषु मात्रद्वयोः सूक्त्योः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2+2=4 प्रदेयाः। **अथवा** **अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि)** 1) जन्तवः 2) तुष्यन्ति 3) वक्तव्यम् 4) दरिद्रता	2×2=4 **अथवा** 4×1=4
6.	**पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-** (क) प्रकृतिः समेषां प्राणिनां संरक्षणाय यतते। (ख) प्रकृतिः सर्वान् सुखसाधनैः तर्पयति। (ग) प्रमुखानि तत्त्वानि मिलित्वा अस्माकं पर्यावरणं रचयन्ति। (घ) प्रकृतिः सर्वान् तर्पयति।	3×1=3
7.	**पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :-** (क) यत्नेन वृत्तं संरक्षेत्। (ख) वित्तम् एति च याति च। (ग) वित्तात् क्षीणः अक्षीणो भवति।	2×1=2
8.	**रेखाङ्कितपदानि आधृत्य कोष्ठकात् चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्) उत्तराणि :-** (क) कस्मात् (ख) किम् (ग) कम् (घ) काभिः (ङ) कानि	3×1=3

Download from www.MsEducationTv.com

9.	प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय **'शेमुषी भाग-1'** पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकस्य शुद्धस्य श्लोकस्य लेखने 4 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्यै अङ्काः कर्तनीयाः।	1x4=4
	खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	**20 अङ्काः**
10.	(क) स्वरसन्धेः अथवा यण्-सन्धेः परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ। (ख) अव्ययीभावसमासस्य अथवा द्विगुसमासस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ। (ग) कर्ताकारकस्य अथवा कर्मकारकस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ।	1×2=2 1×2=2 1×2=2
11.	**यथानिर्दिष्टं शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** (क) रामेण (ख) बालकाः (ग) लतासु (घ) केभ्यः (ङ) अहम् (च) रामाणाम्	4×1=4
12.	**यथानिर्दिष्टं धातुरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** (क) पठ (ख) लिखति (ग) गमिष्यामः (घ) भवताम् (ङ) पिबति (च) सेवेते	4×1=4
13.	**उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** (क) रामेण (ख) नत्रेण (ग) पुत्राय (घ) ग्रामं (ङ) कोलाहलेन	4×1=4

Download from www.MsEducationTv.com

14.	**उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** **उत्तराणि :-** (क) प्र (ख) उप (ग) नि	2×1=2
खण्डः – 'ङ' पाठाधारिताः बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः		**16 अङ्काः**
15.	**प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत –** **उत्तराणि :-** (क) (ii) सूर्योदयः (ख) (iii) सु + आगतम् (ग) (iv) द्वन्द्वः (घ) (iii) धर्मस्य अधिकारी (ङ) (iii) अनार्यः (च) (ii) रोदितुम् (छ) (iii) तरुः (ज) (iv) रसालम् (झ) (iii) वोढुम् (ञ) (i) क्त्वा (ट) (iii) 49 (ठ) (iv) त्रिंशत् (ड) (iii) मन्त्रिभिः (ढ) (i) अनश्वरः (ण) (iv) पञ्च (त) (iii) षड्वादने	16×1=16

Download from www.MsEducationTv.com